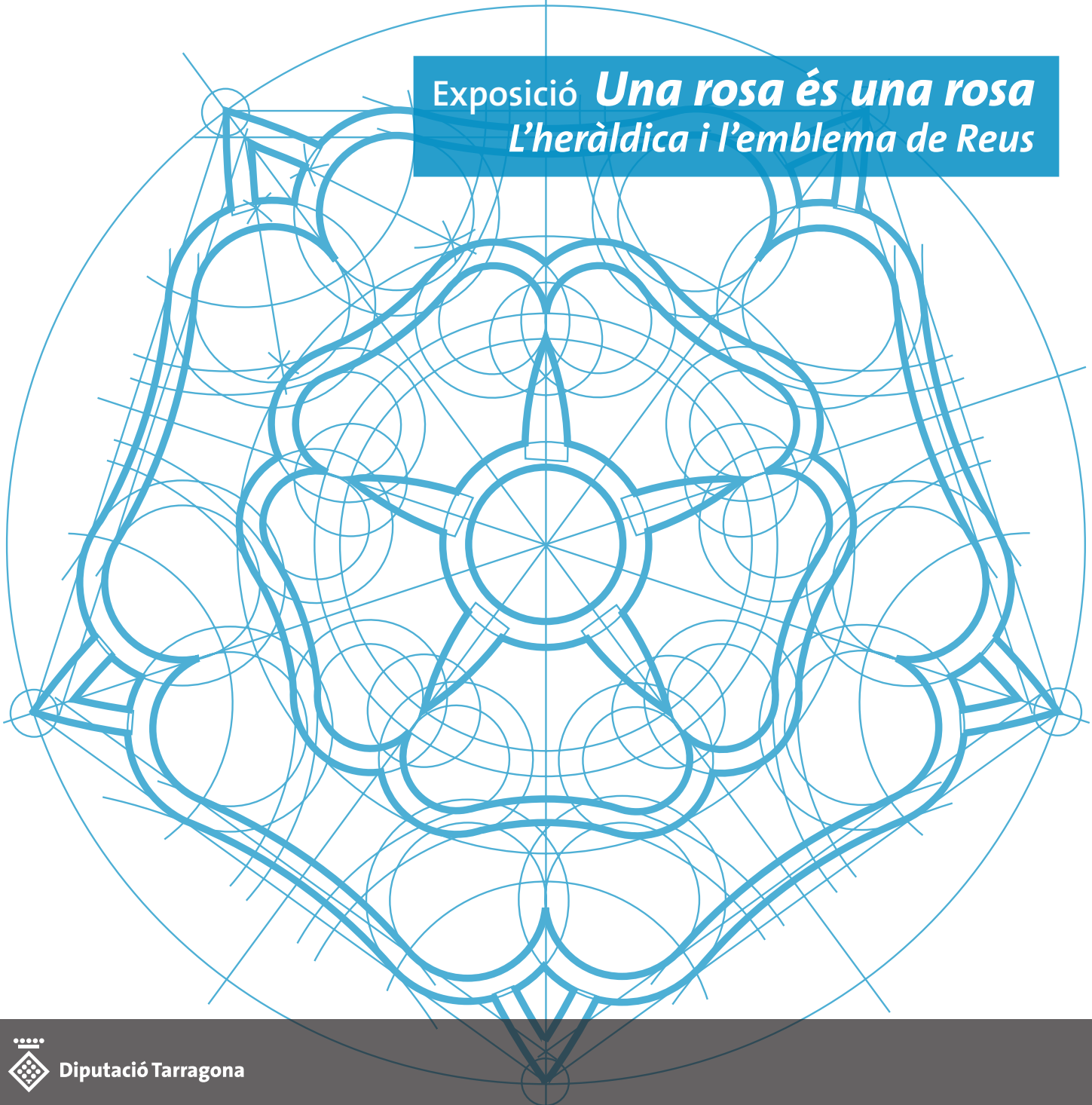
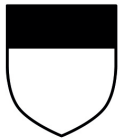

Exposició *Una rosa és una rosa*
L'heràldica i l'emblema de Reus

Les peces

Cap

Peu

Pal

Faixa

Banda

Cotisses

Sautor

Xebró

Creu

Exemples de figures

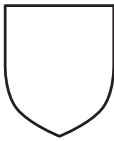

Els esmalts

Metalls

Or

Argent

Colors

Gules

Atzur

Sinoble

Sable

Porpra

Les pennes

Erminis

Vais simples

Vais
contra vais

Altres

Besants

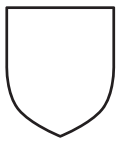

Losange

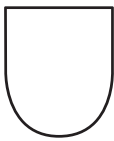

Escaqué

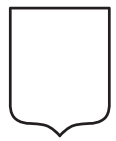
Formes

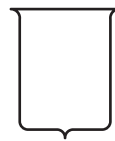
Ogival

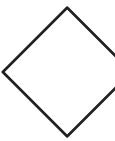
Hispànic

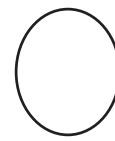
Quadrilong
francès

Anglès

Caironat

Ovalat

Italià

Tarja

Carlí

El 1998 Reus adoptava un emblema distintiu. Una llarga tradició d'origen incert fa que la rosa sigui un símbol que apareix al llarg dels segles, lligat primer a la vila i més tard, quan n'obté el títol, a la ciutat.

Aquesta exposició —bàsicament didàctica— parteix de l'origen de l'heràldica, n'explica les regles, el llenguatge i l'evolució de senyal identificador individual a col·lectiu, fins a arribar al blasó reusenc, a les llegendes que l'envolten i a les certeses sobre la seva representativitat.

L'heràldica neix de la guerra. Al segle XII la bandera ja era un emblema militar, però col·lectiu, d'un grup combatent, en canvi, l'escut, lligat al braç del cavaller, l'identifica individualment; l'heràldica neix com un sistema de signes de reconeixement militar quan aquesta reconeixença s'ha fet impossible per l'ocultació del rostre; vestit amb l'armadura que protegeix tot el cos i l'elm que cobreix tot el cap, el cavaller, enmig del fragor de la batalla, sense el senyal identificador del blasó seria una estàtua de metall.

En temps de pau, a les corts de segle XII el gran espectacle eren les justes i els tornejos. Els joglars anunciaven els cavallers i en descrivien les armes de l'escut. Així neixen els heralds d'armes que, en guerra i al servei dels nobles, cavalcaran al costat del cap de la host, identificant per les insígnies dels grups armats si eren amics o enemics.

Dels reforços dels escuts en sortiran les primeres peces heràldiques, motius abstractes i bicolors. S'hi afegiran les representacions figuratives, fàcilment comprensibles per les hosts il·letrades.

A les policromies de les peces i figures dels escuts se les anomena esmalts: dos metalls i quatre colors. Les colors —en femení en heràldica— serien cinc comptant la porpra, que encara avui es discuteix sobre si és o no autènticament heràldica.

Sent l'heràldica funcional a la guerra, la raó primordial de l'alternança dels esmalts fou la visibilitat. La llei del blasó prohibeix que un metall aparegui a l'escut al costat o a sobre d'un altre metall, o una color al costat o a sobre d'una altra color.

A més dels esmalts hi ha d'altres tintures heràldiques, les *pennes*: *erminis*, *vais simples* i *vais contra vais*. Els tercers són una variant dels segons amb forma ondulada i enllaçada. Altres motius heràldics que no es consideren peces o figures són els *besants*, la *losange* i l'*escaqué*.

Heralds d'armes

Segle xv

1490

1510

1560

1703

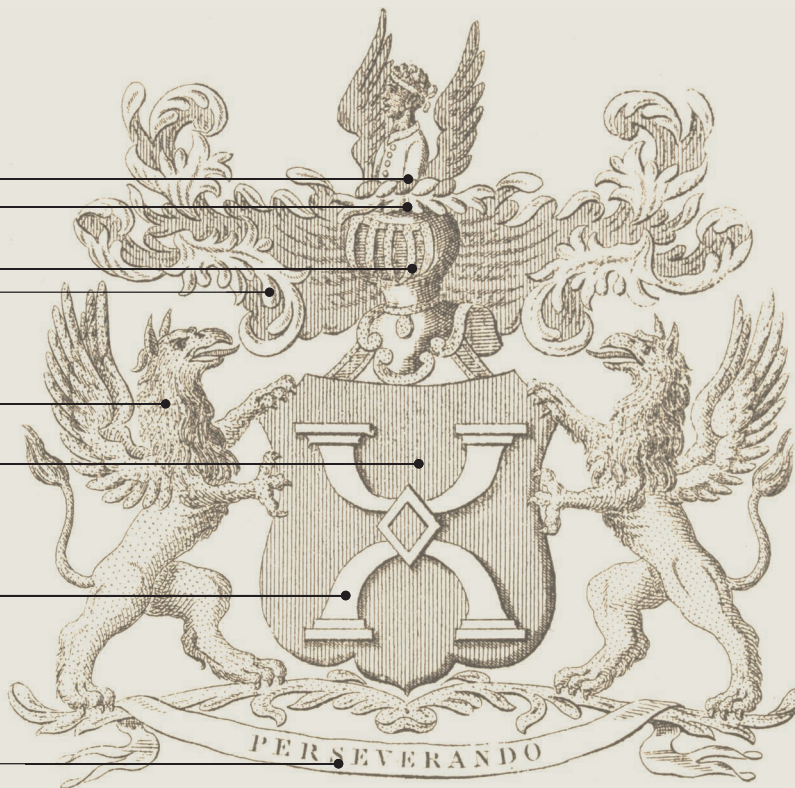
Nomenclatura dels escuts

Timbres — Cimera
— Borlet
— Elm
— Llambrequí

Acompanyaments
(suports)
— Camper

Càrregues
(peces, figures o mobles)

Divisa

El terme *heràldica* ve d'*herald*. Quan a partir de finals del segle XIII els escuts esdevinguin hereditaris, alguns oficials d'armes i heralds reuniran repertoris sistemàtics de les armories de les famílies, llibres que apleguen conjunts d'escuts, ja sigui descrivint-los en llenguatge tècnic, amb dibuixos a color, o amb totes dues formes: els *armorials*.

L'heraldica es va servir aviat d'un llenguatge propi, incompressible per al profà, perquè els primers heraldistes, poc doctes en llatí, redactaren els armorials en francès o en anglonormand, i per afany de precisió van anar creant un lèxic sintètic per descriure a la perfecció les armes fins i tot en absència de la seva representació gràfica.

Quan el blasó va deixar de ser patrimoni de senyors en guerra, el seu ús es va estendre. La inclusió de corones, cascs i cimeres per sobre del camper indicarà la categoria nobiliària, gentilícia, eclesiàstica o cívica, sigui personal, d'una família o d'una població. A partir del segle XIV hi haurà la tendència progressiva a passar de les armeries personals a les col·lectives: un territori s'identificarà amb les armes del senyor feudal que hi exerceixi el domini, i aquestes acabaran sent el símbol comú dels habitants de burgs, viles o ciutats.

En fabricar-se les ballestes d'acer trempat i en perfeccionar el mecanisme per carregar-les, les fletxes tenien prou energia cinètica per a penetrar l'armadura d'un cavaller. A principis del segle XVI, la irrupció en les guerres d'exèrcits professionals equipats amb armes de foc anunciava la fi de la cavalleria medieval: qualsevol soldat podia, amb un arcabús, abatre el cavaller més gran del regne. És el declivi de l'heraldica de guerra.

Al segle XVIII l'heraldica es veu envaïda per amateurs. Es conserva el llenguatge, però els escuts incorporaran timbres i acompanyaments codificats de manera arbitrària, i s'inventaran jerarquies inexistents. Les figures perden la seva estilització primitiva, es representen de forma realista i es posa de moda l'exasperació barroca farcida d'ornaments.

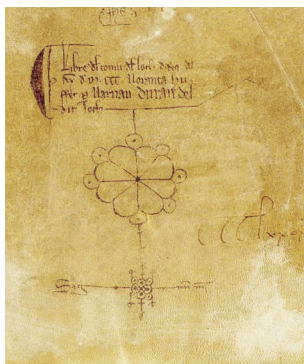
...

La rosa és, amb el lliri (flor de lis), el trèvol i el card, una de les figures florals més comuns de l'heraldica. De vuit, sis o cinc pètals, ja apareix en els armorials més antics i es troba com a figura de l'escut de Reus.

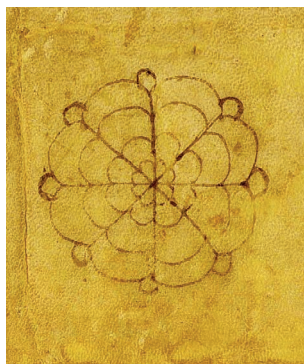
1348: una versió no documentada en dona l'origen a Roger de Belfort, senyor de la vila: en defensar els reusencs, la senyoria els hauria cedit una de les roses del seu escut.

1387: el Papa Luna és senyor de Reus, i la tiara i les claus se li van atribuir sense cap prova que ho demostrï. Les claus estan documentades un segle més tard en una signatura notarial i probablement ja figuraven en l'antiga església sobre la que es va edificar la prioral de Sant Pere.

1391: la primera representació coneguda de la rosa com a senyal heràldic reusenc apareix en el Llibre del Comú.

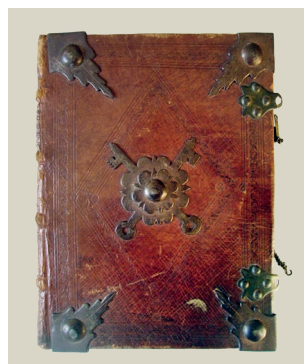
1391

1409

1567

1394 - 1701

1674

1688

1712

1736

1803

Segle XIX

1899

1939

1592: una llegenda —segons els historiadors inventada al segle XVIII per Narcís Camós, frare dominic— atribueix la rosa a l'aparició de la Verge Maria a Isabel Besora, una pastoreta reusenca.

1674: en el primer foli del llibre d'actes del Consell de la vila hi ha dibuixades la rosa, les claus i la tiara.

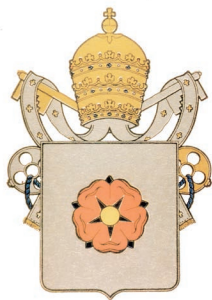
1712: durant la guerra de Successió, Carles III atorga a la vila, en agraïment als serveis prestats, el títol d'Imperial Atenta Ciutat. L'escut, sostingut per dos lleons, serà una rosa en el pit d'una àguila. En perdre la guerra Reus també perd el títol imperial; tornen la tiara i les claus.

1843: havent sigut la vila el centre de l'alçament de Prim i Milans del Bosch, rep novament el títol de ciutat. L'escut proposat pel mateix Prim conté una al·legoria de l'esforç: la figura d'Hèrcules. El camp és partit: a la dreta, una rosa al natural, sense tija ni fulles; a l'esquerra, l'Hèrcules. Com a timbre, la tiara amb les claus acoblades; cap càrrega pròpia de ciutat.

1899: sota el mandat de l'alcalde Pau Font de Rubinat, l'escut de Reus es modifica; la tiara i les claus, símbols eclesiàstics, se substitueixen per una corona baronial —per la senyoria de Mascallbó que la ciutat havia adquirit el 1591— rematada per una mural, i se suprimeix l'Hèrcules. Al camper, una doble rosa heràldica.

1939: les tropes franquistes ocupen la ciutat. S'aboleix l'escut de la ciutat i, a proposta del Doctor Salvador Vilaseca, se'n fa un de nou, conservant la rosa al camper timbrat de nou amb la tiara i les claus. És el que encara es fa servir avui, modernitzat el traç el 1991.

1998: el Ple Ordinari de l'Ajuntament aprova un emblema com a símbol distintiu de la ciutat: una rosa heràldica dins de camp caironat. Rebutjat per l'assessor d'Heràldica i Genealogia de la Generalitat, no serà oficialitzat. Tanmateix, l'Ajuntament decideix aplicar-lo a la comunicació del consistori. L'escut —amb tiara i claus— es manté com a símbol representatiu per a aspectes protocol·laris.

1940

1991 - Escut actual

Hipòtesi d'escut segons el privilegi de 1712. Proposat el 1984 per Armand de Fluvià

AJUNTAMENT DE REUS

1998 - Emblema

Exposició

Una rosa és una rosa ***L'heràldica i l'emblema de Reus***

Del 13 de març al 29 d'abril de 2025

Al Palau Bofarull de la Diputació
Carrer Llovera, 15. Reus
Tel. 977 345 950

Horari: de dimarts a dissabte
d'11 a 13 h i de 17 a 20 h,
excepte festius.

Xarxa d'Espais Culturals Dipta

www.dipta.cat/exposicions

Concepció i realització:
Albert i Jordi Romero.

Fotografia:
Carles Fargas.

Correcció lingüística:
Mercè Guitart.

Impressió i muntatge:
SIGNO.

Agraïments:
Ezequiel Gort i Elisenda Cristià, Arxiu Municipal de Reus.
Fina Masdéu, Centre de Lectura.
Comunicació Corporativa, Ajuntament de Reus.
Marc Ferran, Museu d'Art i Història de Reus.
Carme Puyol.

Amb el suport de:

Diputació Tarragona

AJUNTAMENT DE REUS